

Analiza ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstw hodowli roślin ogrodniczych w latach 1997–1999

Wraz ze zmianą systemu gospodarczego przekształceniom uległy państwowe przedsiębiorstwa hodowli roślin, które na mocy ustawy z 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami zostały przejęte przez Oddział Terenowy Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w Warszawie. Z uwagi na charakter ich działalności, związany z upowszechnianiem postępu biologicznego w rolnictwie, postanowiono, że zostaną utworzone jednoosobowe spółki AWRSP. W wyniku właśnie takich przekształceń powstały przedsiębiorstwa (spółki) hodowli roślin ogrodniczych, których w chwili analizy było 11. W polskiej hodowli roślin ogrodniczych czołową rolę odgrywają spółki, gdyż w 1999 r. ich własnością było ponad 65% odmian krajowych roślin warzywnych znajdujących się w Rejestrze Odmian Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych.

Działalność każdego podmiotu gospodarującego wymaga okresowej analizy. Analiza odnosząca się do działalności gospodarczej nosi ogólną nazwę analizy ekonomicznej. W ramach analizy ekonomicznej wyróżnia się w praktyce polskiej analizę techniczno-ekonomiczną i analizę finansową. Treścią analizy finansowej są wielkości ekonomiczne w wyrażeniu pieniężnym, w tym stan majątkowo-kapitałowy, wyniki finansowe oraz ogólna sytuacja finansowa przedsiębiorstwa. Analiza zaś techniczno-ekonomiczna oparta jest na wyrażeniu rzeczowym lub osobowymi koncentruje się głównie na ocenie poszczególnych odcinków działalności gospodarczej¹. Do zagadnień leżących w sferze zainteresowania analizy finansowej należy zaliczyć przede wszystkim: wstępną i rozwiniętą analizę bilansu, rachunku wyników, źródeł przychodów i rozchodów, analizę wyniku finansowego i czynników go kształtujących oraz analizę sytuacji finansowej badanej jednostki.

¹ Bednarski L.: Analiza finansowa w przedsiębiorstwie, PWE, Warszawa 1994.

Analiza struktury majątku i źródeł jego finansowania

Bilans stanowi podstawowe sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa przedstawiające jego stan majątkowy i źródła finansowania.

Ogół składników majątkowych przedsiębiorstwa w ujęciu wartościowym określany jest mianem aktywów. Aktywa mogą mieć charakter majątku trwałego lub obrotowego. Struktura majątku ma zasadniczy wpływ na kształtowanie się sytuacji finansowej przedsiębiorstwa i jego pozycji finansowej. Relacja pomiędzy składnikami majątkowymi nie jest dla przedsiębiorstwa sprawą obojętną i w dużej mierze zależy od rodzaju przedsiębiorstwa i charakteru prowadzonej działalności.

Struktura pasywów bilansu odzwierciedla pochodzenie majątku (aktywów), czyli źródła jego finansowania. Majątek przedsiębiorstwa może pochodzić z własnych i obcych źródeł finansowych. W ocenie struktury pasywów istotne znaczenie ma relacja zachodząca pomiędzy kapitałem własnym a obcym. Nieprzemysłane, nagłe zmniejszenie kapitałów własnych może spowodować trudności płatnicze i niewypłacalność [Waśniewski 1993].

W badanych przedsiębiorstwach hodowli roślin ogrodnich wartość majątku wzrosła z 96,3 mln zł w 1997 r. do 112,3 mln zł w 1999 r. (wzrost o 16,6%). Wartość majątku przypadająca średnio na jedną spółkę wzrosła w tym samym okresie z 8,8 mln zł do 10,2 mln zł. Wśród aktywów największy wzrost wartości odnotowano w przypadku majątku obrotowego, który w latach 1997–1999 zwiększył się o prawie 12 mln zł. W majątku obrotowym zwiększyła się przede wszystkim wartość zapasów (zwłaszcza pozycja towarów), a także wartość należności i roszczeń oraz środków pieniężnych. Sytuacja ta może wskazywać na kłopoty tych przedsiębiorstw ze sprzedażą swoich towarów oraz ze ściągalnością należności.

Analizując pasywa przedsiębiorstw hodowlanych należy zauważyć, że w latach 1997–1999 wartościowo nie zmieniły się kapitały własne oraz zobowiązania długoterminowe. W ramach kapitału własnego nastąpiły niewielkie zmiany w wielkościach kapitału podstawowego, natomiast kapitał zapasowy wzrósł o ponad 4 mln zł. Niepokojąco wzrosła wielkość zobowiązań krótkookresowych – z prawie 19 mln zł w 1997 r. do ponad 30 mln zł w 1999 r. Związane to było ze zwiększeniem się pozycji kredytów bankowych krótkookresowych – oraz zobowiązań z tytułu dostaw środków produkcyjnych i usług.

W przedsiębiorstwach hodowli roślin ogrodnich udział majątku trwałego w aktywach ogółem w latach 1997–1999 zmniejszył się z prawie 60% do 55%. Było to spowodowane zmniejszeniem się udziału rzeczowego majątku trwałego, a zwłaszcza udziału budynków i budowli, który zmniejszył się o 3,5% (tab. 1).

Tabela 1

Udział poszczególnych składników w strukturze majątku przedsiębiorstw hodowli roślin ogrodnich AWRSP w latach 1997–1999 (w %)

Wyszczególnienie	Lata		
	1997	1998	1999
Majątek trwały	59,9	58,0	54,9
– wartości niematerialne i prawne	1,8	1,2	0,8
– rzeczowy majątek trwały	53,9	52,6	50,4
w tym:			
– grunty własne	1,3	0,9	2,7
– budynki i budowle	35,2	34,1	32,2
– urządzenia techniczne i maszyny	9,9	9,9	9,5
– środki transportu	2,8	2,7	2,3
– finansowy majątek trwały	4,1	3,8	3,5
– należności długoterminowe	0,2	0,4	0,1
Majątek obrotowy	39,4	41,2	44,3
– zapasy	30,2	30,1	30,1
w tym:			
– materiały	4,2	4,4	3,7
– produkty gotowe	16,7	14,9	13,7
– towary	8,8	10,2	12,3
– należności i roszczenia	8,0	9,5	11,4
– środki pieniężne	1,1	1,6	2,8
Rozliczenia międzyokresowe	0,7	0,8	0,8
Razem aktywa	100,0	100,0	100,0

Źródło: Badania własne.

Zwiększenie udziału majątku obrotowego o prawie 5% należy uznać za pozytywne zjawisko, gdyż zwiększa się elastyczność przedsiębiorstwa. Uważa się, że relatywnie mniejszy udział środków trwałych powoduje zmniejszenie kosztów stałych i łatwiejsze dostosowanie się do zmieniających się warunków. Zwiększenie się udziału majątku obrotowego spowodowane było głównie zwiększeniem się udziału należności i roszczeń oraz wzrostem środków pieniężnych. Wzrost tej ostatniej wielkości wyników pochodził głównie z uzyskanych przychodów ze sprzedaży środków trwałych, które w analizowanym okresie zwiększyły się prawie 3-krotnie.

W analizowanych latach zmniejszył się udział kapitałów własnych z 72,6% do 64,1% (tab. 2). Wynikało to głównie ze zmniejszenia udziału kapitału podstawowego o prawie 10%. Niewielki wzrost udziału można zaobserwować w przypadku kapitału zapasowego. Zobowiązania długoterminowe zmniejszyły się do poziomu 2,6% w 1999 r., natomiast znacznie wzrósł udział zobowiązań krótkookresowych – z 20,4% w 1997 r. do 27,5% 1999 r.

Tabela 2

Struktura pasywów w przedsiębiorstwach hodowli roślin ogrodniczych AWRSP w latach 1997–1999 (w %)

Wyszczególnienie	Lata		
	1997	1998	1999
Kapitał (fundusz) własny	72,6	67,2	64,1
z tego:			
– kapitał (fundusz) podstawowy	58,0	51,3	48,7
– kapitał (fundusz) zapasowy	9,5	11,2	11,9
Zobowiązania długoterminowe	4,5	5,7	2,6
Zobowiązania krótkoterminowe	20,4	22,9	27,5
z tego:			
– kredyty bankowe	7,7	8,3	8,8
– zobowiązania z tytułu dostaw	6,3	6,6	8,9
– zobowiązania z tytułu podatków, ceł i ubezpieczeń	3,6	3,2	3,1
Fundusze specjalne	0,8	0,8	0,7
Rozliczenia międzyokresowe	1,6	3,3	5,8
Razem pasywa	100,0	100,0	100,0

Źródło: Badania własne.

Udział kapitałów obcych ogółem w latach 1997–1999 wzrósł z 24,9% do 31,1%. Związane to było ze wzrostem udziału zobowiązań krótkookresowych, zwłaszcza zobowiązań z tytułu dostaw oraz kredytów bankowych.

Wyniki ekonomiczne spółek (przychody, koszty, zyski)

Przedsiębiorstwa hodowli roślin ogrodniczych w 1997 r. osiągnęły przychody w wysokości ok. 93 mln zł. W roku 1998 wielkość łącznych przychodów zwiększyła się o prawie 10 mln zł, osiągając kwotę ponad 103 mln zł. W następnym roku wartość przychodów zwiększyła się do 109,5 mln zł i w analizowanych latach wzrost przychodów wynosił 16,5 mln zł, tj. 17,2%. Wśród przychodów najbardziej wzrosły przychody ze sprzedaży (blisko 19%), a zwłaszcza przychody ze sprzedaży towarów i materiałów. Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów w ostatnich trzech latach wzrosły z 28,4 mln zł do 42,7 mln zł (wzrost o ponad 50%) i w 1999 r. stanowiły już blisko 39% ogółu przychodów. Jest to związane z tym, że przedsiębiorstwa te prowadzą obrót materiałem nasiennym i w ostatnich latach istotną pozycją przychodów jest sprzedaż towarów i materiałów. Pozostałe przychody operacyjne i przychody finansowe w latach 1997–1999 utrzymywały się na tym samym poziomie i wynosiły w poszczególnych latach odpowiednio po ok. 10 mln zł i 0,4 mln zł. Na uwagę zasługuje

fakt zmniejszającego się udziału dotacji w przychodach. Ich wartość w analizowanym okresie zmniejszyła się z 7,4 mln zł do 5,1 mln zł (spadek o 33%). Pomimo zmniejszenia dotacji do tych przedsiębiorstw pozostałe przychody operacyjne nie uległy zmniejszeniu z uwagi na wzrost przychodów ze sprzedaży składników majątkowych trwałych.

Minimalne znaczenie dla tych przedsiębiorstw mają przychody finansowe, które w badanym okresie kształtują się na poziomie 0,5%.

Koszty ogółem ponoszone w spółkach wzrosły z 90,1 mln zł w 1997 r. do 106,7 mln zł w 1999 r. W analizowanym okresie wzrosły one o ponad 18,4%, a więc ich wzrost następował szybciej niż przychodów, przy czym mniejszy wzrost wystąpił z roku 1998 na 1999.

Tabela 3

Koszty wg rodzaju w spółkach AWRSP w latach 1997–1999 (w %)

Wyszczególnienie	Lata		
	1997	1998	1999
Zużycie materiałów i energii	36,52	32,02	32,71
Usługi obce	6,16	6,57	6,60
Koszty pracy	41,60	45,57	45,51
Amortyzacja	5,52	5,48	5,44
Pozostałe koszty	10,20	10,36	9,75
Koszty ogółem	100,00	100,00	100,00

Źródło: Badania własne.

W analizowanych latach najbardziej wzrosły koszty pracy, które w 1999 r. osiągnęły poziom ponad 45%. Zmniejszyły się natomiast koszty zużycia materiałów i energii – z 36% w 1997 r. do 32% w 1999 r. (tabela 3). W analizowanych latach w strukturze kosztów nie zmieniły się następujące koszty: usługi obce (stanowią ok. 6,5% w strukturze), amortyzacja (5,5%) oraz pozostałe koszty (10%).

Wyniki finansowe w badanych spółkach w analizowanym okresie nie były korzystne. W kolejnych latach przedsiębiorstwa osiągały straty w wysokości odpowiednio –0,8 mln zł oraz –1,7 mln zł, przy czym dopiero w 1999 r. zanotowano niewielki zysk w wysokości ok. 0,3 mln zł.

Analiza wskaźnikowa bilansu i rachunku wyników

Analiza wskaźnikowa dostarcza niezwykle ważnych informacji na temat przedsiębiorstwa. Najbardziej typowe działania w tym zakresie pozwalają wyróżnić cztery obszary analizy wskaźnikowej: płynność finansowa, zadłużenie,

sprawność działania przedsiębiorstwa oraz rentowność. Analiza wskaźnikowa jest w miarę szybką i efektywną metodą uzyskiwania poglądu na temat przeprowadzonych operacji gospodarczych i funkcjonowania firmy.

Wskaźniki płynności bieżącej w analizowanych latach zmniejszyły się z poziomu 1,86 w 1997 r. do 1,61 w 1999 r. O ile wcześniej wymienione wskaźniki można uznać za zadowalające, to wskaźniki płynności podwyższonej były na niskim poziomie i kształtowały się na poziomie ok. 0,5 (tab. 4).

Wynikiem strat w analizowanych przedsiębiorstwach były ujemne wskaźniki rentowności w latach 1997 i 1998. Szczególnie niskie wskaźniki możemy zaobserwować w 1998 r., kiedy to firmy poniosły największe straty. Dopiero w 1999 r. wskaźniki rentowności osiągnęły wartości około 0,3%. Wskaźnik obciążenia majątku zobowiązania wzrósł z 25,7% w 1997 r. do ponad 30% w 1999 r. Również zadłużenie kapitału własnego w badanym okresie wzrosło z 35% do 47%. Zmniejszył się natomiast wskaźnik zadłużenia długoterminowego do poziomu 2,6%. Można zauważyć, że zadłużenie przedsiębiorstw w ciągu tego okresu wzrosło. Przy utrzymaniu takiego trendu w następnych latach może to grozić utratą wypłacalności spółek.

Pomimo złej sytuacji ekonomiczno-finansowej w badanych przedsiębiorstwach można obserwować zjawiska pozytywne. Efektem zmian struktury posiadanego majątku i zmian w zakresie zatrudnienia były lepsze wskaźniki wykorzystania środków trwałych i zaangażowania środków obrotowych oraz wzrost wydajności pracy.

Wskaźnik wykorzystania środków trwałych w analizowanych latach wzrósł z poziomu 140% do poziomu 150%. Podobnie wskaźnik zaangażowania majątku obrotowego zwiększył się z 46% w 1997 r. do 53% w 1999 r. Wydajność pracy (przychody ogółem na 1 zatrudnionego) w przedsiębiorstwach w analizowanym okresie wzrosła z 56 tys. zł do ponad 72 tys. zł.

Tabela 4

Wybrane wskaźniki analizy ekonomicznej przedsiębiorstw hodowli roślin ogrodniczych w latach 1997–1999

Wyszczególnienie	Lata		
	1997	1998	1999
1	2	3	4
Wskaźniki płynności finansowej:			
Wskaźnik bieżący	1,86	1,74	1,61
Wskaźnik szybki	0,43	0,47	0,52
Wskaźniki rentowności:			
Rentowność sprzedaży	-0,99	-1,94	0,30
Rentowność kapitału własnego	-1,15	-2,53	0,38
Rentowność majątku	-0,84	-1,70	0,24

cd. tab. 4

1	2	3	4
Wskaźniki sprawności działania:			
Wskaźnik wykorzystania środków trwałych	140,4	151,6	150,4
Wskaźnik wykorzystania majątku	84,1	87,4	82,6
Wskaźnik zaangażowania majątku obrotowego	46,8	47,1	53,6
Wydajność pracy [przychody w tys. zł/1 zatrudnionego]	56,0	63,6	72,4
Wskaźniki wypłacalności i zadłużenia:			
Wskaźnik obciążenia majątku zobowiązaniami	25,7	29,4	30,1
Wskaźnik zobowiązania do kapitału własnego	35,4	43,8	47,0
Wskaźnik pokrycia majątku kapitałem własnym	72,6	67,2	64,1
Wskaźnik zadłużenia długoterminowego	4,5	5,7	2,6

Źródło: Badania własne.

Czynniki różnicujące efektywność przedsiębiorstw hodowli roślin ogrodniczych

Przeprowadzona analiza finansowa potwierdziła niekorzystne zmiany w spółkach, jakie zachodziły w latach 1997–1999. Badana grupa przedsiębiorstw wykazywała duże zróżnicowanie w zakresie wyników i sytuacji ekonomicznej. W celu znalezienia przyczyn tego zróżnicowania zastosowano porównanie cech różnicujących 25% najlepszych oraz 25% najgorszych przedsiębiorstw wybranych metodą grupowania według tzw. kwartyli. Kryterium podziału przedsiębiorstw na podgrupy była rentowność majątku. Do przeprowadzenia porównań przyjęto po 3 spółki o najwyższej i najniższej w danym roku rentowności majątku. Graniczne wielkości w wyodrębnionych podgrupach w poszczególnych latach oraz wybrane cechy przedstawiają dane w tabeli 5.

W kolejnych latach dla przedsiębiorstw o najgorszej rentowności majątku następowało zmniejszenie tego wskaźnika z poziomu 1,4% do –11,1%. Natomiast dla przedsiębiorstw najlepszych oprócz roku 1998 występował wzrost rentowności majątku do 13,1%.

W 1997 roku przedsiębiorstwa hodowli roślin ogrodniczych przeciętnie nie różniły się zbyt istotnie w wyodrębnionych podgrupach. Obie grupy charakteryzowały się podobną powierzchnią użytków rolnych, wartością majątku oraz technicznym uzbrojeniem ziemi i pracy. W następnych latach wyższą rentownością reprezentowały przedsiębiorstwa o mniejszej powierzchni, ale o większej wartości majątku oraz większym zatrudnieniu.

Tabela 5

Cechy charakterystyczne dla wyodrębnionych grup przedsiębiorstw najlepszych i najgorszych pod względem rentowności majątku (przeciętnie na 1 spółkę)

Wyszczególnienie	25% najlepszych			25% najgorszych		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Rentowność majątku w %	> 6,7	> 2,5	> 13,1	< 1,4	< 1,1	< -11,1
Powierzchnia UR w ha	517	375	371	514	796	936
Liczba zatrudnionych	82	191	183	116	87	77
Zatrudnienie na 100 ha UR	17	53	52	24,2	11,0	8,7
Wartość majątku w mln zł	4191	8146	9465	7036	7176	5664
Wartość majątku na 1 ha UR	8,7	23,0	27,0	14,6	9,5	6,4
Wartość majątku na 1 zatrudn.	50,9	42,6	51,6	60,5	82,5	73,6
Nawożenie w kg NPK/ha UR	–	399,3	419,5	–	232,8	231,8
Obsada zwierząt w SD/ ha UR	24	10	12	17	22	25

Źródło: Badania własne.

Udział majątku trwałego i obrotowego w aktywach był zróżnicowany w przedsiębiorstwach o wysokiej i niskiej rentowności (tab. 6). przedsiębiorstwach najlepszych udział majątku trwałego był zdecydowanie wyższy i wynosił w badanym okresie 67,8%. W majątku trwałym w badanej grupie dominował rzeczowy majątek trwały (ponad 95%). W przedsiębiorstwach najgorszych udział majątku trwałego w analizowanym okresie zmniejszył się i osiągnął w ostatnim roku poziom poniżej 50%.

Tabela 6

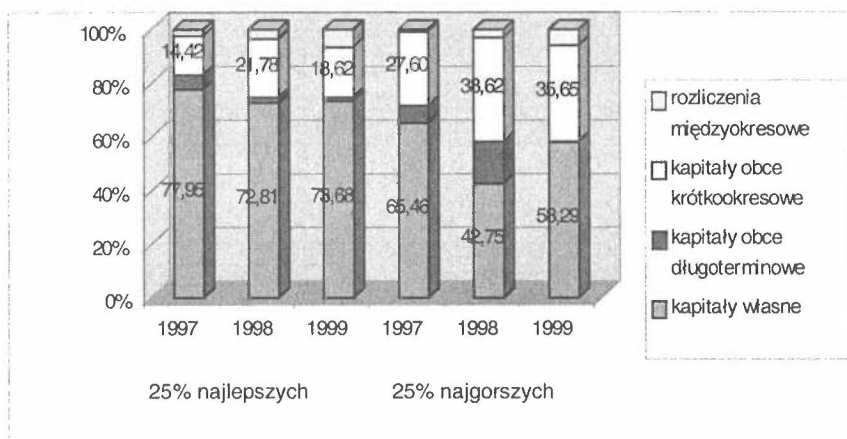
Struktura majątku w grupach przedsiębiorstw roślin ogrodniczych najlepszych i najgorszych pod względem rentowności majątku

Wyszczególnienie	25% najlepszych			25% najgorszych		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Próg rentowności majątku	pow. 6,7	pow. 2,5	pow. 13	do 1,4	do 1,1	do -11,1
Majątek trwały	67,8	67,8	67,8	54,2	47,2	48,8
– wartości niemiat. i prawne	4,8	2,2	1,5	1,3	1,3	1,6
– rzeczowy majątek trwały	62,7	65,4	65,9	52,0	44,1	47,0
– finansowy majątek trwały	0,4	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3
– należności długoterminowe	0,0	0,0	0,1	0,8	1,7	0,0
Majątek obrotowy	28,2	29,8	29,9	45,7	52,8	51,1
– zapasy	13,7	16,7	15,8	36,2	37,6	42,2
– należności	13,9	11,2	11,8	8,4	14,4	5,8
– środki pieniężne	0,6	1,9	2,2	1,1	0,9	3,1
Rozliczenia międzyokresowe	4,0	2,4	2,3	0,1	0,0	0,1

Źródło: Obliczenia własne.

Udział majątku obrotowego w przedsiębiorstwach najlepszych wynosił w latach 1997–1999 poniżej 30%. Natomiast w przedsiębiorstwach najgorszych udział majątku obrotowego w analizowanym okresie zwiększał się i osiągnął w 1999 r. poziom powyżej 51%. Przy czym w tej grupie we wszystkich latach można zauważyć bardzo wysoki udział zapasów (powyżej 80% majątku obrotowego).

Strukturę pasywów w grupach przedsiębiorstw przedstawia rysunek 1. Przedsiębiorstwa o wyższej rentowności charakteryzowały się wyższym udziałem kapitałów własnych w strukturze pasywów. Udział ten w badanym okresie kształtował się na poziomie ponad 70%. W przedsiębiorstwach o niskiej rentowności udział kapitałów własnych jest znacznie niższy i kształtuje się w granicach 50% ogółu pasywów. W obu grupach przedsiębiorstw w kapitałach obcych przeważają kapitały krótkookresowe.

Rysunek 1

Struktura pasywów w grupach przedsiębiorstw hodowli roślin ogrodniczych pod względem rentowności majątku

Źródło: Badania własne.

Analizując strukturę przychodów w obu grupach można zauważyć, że przychody ze sprzedaży rosną w grupie przedsiębiorstw o wysokiej rentowności, a maleją w grupie drugiej. Pozostałe przychody zwiększają się w grupie o niskiej rentowności i są spowodowane głównie zwiększającą wyprzedającą majątku trwałego (jest to widoczne w obu grupach) oraz utrzymującymi się na wysokim poziomie dotacjami w ciągu całego okresu badań (tab. 7).

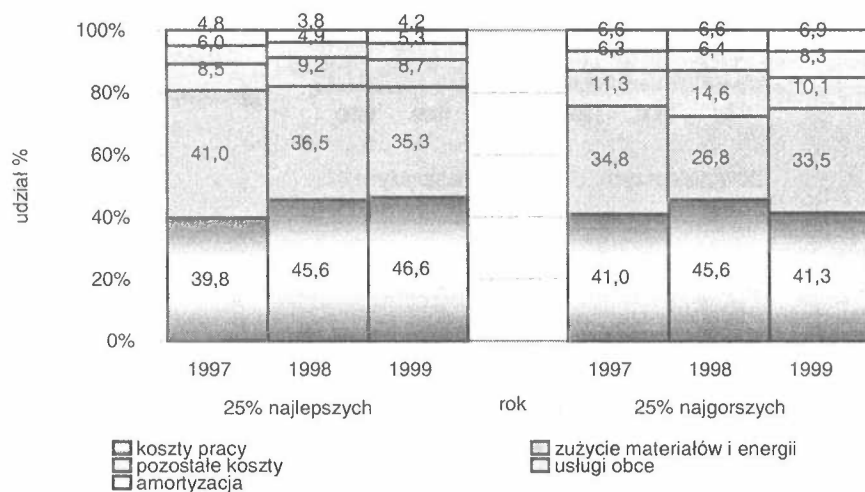
W strukturze rodzajowej kosztów niezależnie do grupy przedsiębiorstw dominowały koszty pracy, koszty materiałów i energii oraz koszty usług obcych (rys. 2). W latach 1997–1999 w grupie przedsiębiorstw o wysokiej rentowności koszty pracy zwiększyły się do poziomu ok. 46%. W obu grupach przedsiębiorstw w analizowanym okresie zmniejszały się udziały kosztów materiałów i energii, przy czym w grupie o wyższej rentowności zmniejszenie to było większe.

Tabela 7

Struktura przychodów w grupach przedsiębiorstw hodowli roślin ogrodniczych najlepszych i najgorszych [w %]

Wyszczególnienie	25% najlepszych			25% najgorszych		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Przychody ze sprzedaży	88,5	92,3	94,0	89,8	86,4	82,6
– przychody ze sprzedaży produktów	62,3	61,8	62,1	60,7	49,7	62,5
– przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	26,0	27,6	28,8	27,5	41,1	21,9
Pozostałe przychody operacyjne	11,1	7,2	5,8	10,1	13,0	17,2
– przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego	0,1	2,3	1,9	0,5	2,1	2,1
– dotacje	6,5	2,9	2,3	8,9	9,0	9,1
Przychody finansowe	0,4	0,6	0,2	0,2	0,6	0,2
Przychody ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Badania własne.

Rysunek 2

Struktura rodzajowa kosztów w grupach przedsiębiorstw hodowli roślin ogrodniczych o wysokiej i niskiej rentowności w latach 1997–1999

Źródło: Badania własne.

Wybrane wskaźniki z analizy bilansu i rachunku wyników dla przedsiębiorstw o wysokiej i niskiej rentowności przedstawia tabela 8.

Kształtowanie się wskaźników płynności w obu grupach świadczy o ich sytuacji finansowej. Wysoki udział kapitałów obcych, zwłaszcza krótkookre-

sowych, powoduje coraz niższy poziom tych wskaźników w grupie o niskiej rentowności. Szczególnie jest to widoczne przy wskaźniku płynności szybkim, który w badanym okresie w tej grupie obniżył się do 0,25. Przedsiębiorstwa o niższej rentowności majątku były również bardziej zadłużone.

Tabela 8

Wybrane wskaźniki analizy wskaźnikowej bilansu i rachunku wyników

Wyszczególnienie	25% najgorszych			25% najlepszych		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Wskaźniki ekonomiczne:						
Wynik finansowy netto	433,1	529,4	454,4	-1 235,2	-1 400,1	-730,4
Zadłużenie ogółem	830,4	1 936,5	1 880,0	2 484,5	4 030,6	2 031,2
Wskaźniki płynności finansowej:						
Wskaźnik bieżący	1,95	1,37	1,60	1,66	1,37	1,43
Wskaźnik szybki	1,00	0,60	0,75	0,34	0,39	0,25
Wskaźniki zyskowności:						
Zyskowność sprzedaży	10,15	5,00	3,94	-20,39	-27,27	-22,08
Zyskowność kapitału własnego	13,26	8,93	6,52	-26,07	-44,78	-22,12
Zyskowność majątku	10,33	6,50	4,80	-16,92	-18,90	-12,89
Wskaźniki sprawności działania:						
Wykorzystania środków trwałych	150,2	191,6	179,5	153,1	146,9	119,6
Wykorzystania majątku	101,8	129,9	121,7	83,0	69,3	58,4
Wskaźniki wypłacalności i zadłużenia:						
Obciążenia majątku zobowiązaniami	19,8	23,8	19,9	34,0	54,4	35,9
Zobowiązania do kapitału własnego	25,4	32,6	27,0	52,4	128,9	61,5
Pokrycia majątku kapitałem własnym	78,0	72,8	73,7	64,9	42,2	58,3
Zadłużenia długoterminowego	5,4	2,0	1,2	6,4	15,8	0,2

Źródło: Badania własne.

Przedsiębiorstwa o wysokiej rentowności majątku charakteryzują się wysoką rentownością sprzedaży oraz kapitału własnego. Również w tych przedsiębiorstwach jest większe wykorzystanie środków trwałych oraz prawie dwukrotnie większe wykorzystanie majątku ogółem.

Wnioski końcowe

1. Przedsiębiorstwa hodowli roślin ogrodniczych odgrywają znaczącą rolę w polskiej hodowli roślin ogrodniczych. W 1999 r. ich własnością było ponad 65% odmian roślin warzywnych znajdujących się w Rejestrze Odmian. Przeprowadzona analiza ekonomiczno-finansowa dla lat 1997–1999 potwierdziła duże zróżnicowanie w zakresie sytuacji ekonomiczno-finansowej badanych przedsiębiorstw.
2. W przedsiębiorstwach hodowli roślin ogrodniczych w analizowanych latach w aktywach nastąpiło zmniejszanie się majątku trwałego na rzecz majątku obrotowego. W pasywach natomiast obserwuje się zmniejszanie udziału kapitału własnego oraz wzrost kapitału obcego, w którym przeważają zobowiązania krótkookresowe.
3. Wyniki finansowe w spółkach nie były korzystne, ponieważ w 1997 r. i 1998 r. występowały znaczne straty, a jedynie w 1999 r. zanotowano niewielki zysk. W analizowanym okresie następował większy wzrost kosztów niż przychodów. W strukturze przychodów tych przedsiębiorstw przeważały przychody ze sprzedaży, a zwłaszcza przychody ze sprzedaży towarów i materiałów. W strukturze kosztów rodzajowych wzrasta udział kosztów pracy, natomiast zmniejsza się udział kosztów materiałów i energii. Pomimo złej sytuacji w badanych przedsiębiorstwach można obserwować zjawiska pozytywne: wzrost wykorzystania środków trwałych i obrotowych oraz wzrost wydajności pracy.
4. W wyodrębnionych ze względu na rentowność majątku grupach występuje znaczne zróżnicowanie wyników ekonomiczno-finansowych. Przedsiębiorstwa o wyższej rentowności majątku posiadają przeważnie mniejszą powierzchnię użytków rolnych, ale za to dysponują większym majątkiem ogółem oraz charakteryzują się wyższym zatrudnieniem. W przedsiębiorstwach tych w porównaniu z przedsiębiorstwami o niższej rentowności majątku jest zdecydowanie wyższy udział w aktywach środków trwałych, natomiast w pasywach kapitałów własnych. Przedsiębiorstwa te również charakteryzowały się większą rentownością sprzedaży i osiągały lepsze wyniki zarówno z działalności operacyjnej, jak i gospodarczej.

Literatura

- BEDNARSKI L.: Analiza finansowa w przedsiębiorstwie. PWE, Warszawa 1994.
- SIERPIŃSKA M., JACHNA T.: Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych. PWN, Warszawa 1999.
- WAŚNIEWSKI T.: Analiza finansowa przedsiębiorstwa. Fundacja Rozwoju Rachunkowości, Warszawa 1993.

The Economic and Financial Analysis of Horticultural Breeding Companies in the Years 1997–1999

Abstract

The paper presents the economic and financial analysis of horticultural breeding companies own by the Agency for State Agricultural Property. These firms are of great importance in the development of biological progress, because they own 65% of Polish vegetable sub-species listed in Official Sub-species Register.

In the research period, the situation of these companies was very difficult, but internally different. In spite of this standing, it was possible to observe positive occurrences, such as for example: better use of fixed and circulating assets, increasing work efficiency and improvement of the profitability. The companies recording high profitability of assets were characterised by better profitability of sales compared to companies recording low profitability of assets. Additionally, in consequence of that the first reached the better economic results, both in operational and economic activities.